

Innspill til kvalitetsutviklingsutvalget

Dette er en oppsummering av Conexus' innspill til kvalitetsutviklingsutvalget fra møtet med utvalget 28. november 2022, hvor fokus var på informasjonsbehovet og forutsetningene for dette til ulike aktører i arbeidet med kvalitetsutviklingen.

Utgangspunktet

Hvilket informasjonsbehov ser dere [Conexus] at lærere, skoleledere og skoleeiere har for å vurdere tilstanden og utvikle kvaliteten i skolen?

Lokalt mangfold

Spørsmålet fra kvalitetsutviklingsutvalget er et godt utgangspunkt og må vurderes i lys av at informasjonsbehovet varierer fra skole til skole, og fra skoleeier til skoleeier. Når temaet er videreutviklingen av kvalitetsvurderingssystemet er det nettopp dette lokale mangfoldet som er et sentralt poeng, og det gjenspeiles i endringen fra nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS) til kvalitetsvurderingssystem (KVS). Utvalget bør utvikle en nyansert og grundig forståelse av det lokale behovet for datainformasjon – og forutsetningene for dette – og vektlegge støtte for det i større grad enn det NKVS så langt har vært i stand til. For kvalitetsutviklingen skjer i all hovedsak på det lokale nivået.

Hva styrer det lokale informasjonsbehovet?

Det er totalt sett mange faktorer som påvirker behovet for datainformasjon på lokalt nivå. Her legger vi fram fire underbelyste elementer:

- *Roller* betyr mye. Lærerne har ikke det samme behovet som skoleledelsen, og skoleledelsen har ikke det samme behovet som skoleeier. Men de har likevel et felles behov for et nyansert datagrunnlag å ta utgangspunkt i. Videre har elever, foresatte, PP-tjenesten m.fl. heller ikke det samme behovet for datainformasjon som de som jobber aktivt og målrettet med kvalitetsutvikling på skole- og eiernivå.
- *Nivå på analysekompetanse* har stor innvirkning på behov for datainformasjon. Skoler og skoleeiere med betydelig analysekompetanse mestrer brede analyser og bruker ofte data fra flere kilder til tiltaksutvikling og oppfølging. Dette blir ofte i overkant mye informasjon for de med lite analysekompetanse.
- *Ulike situasjoner* i kvalitetsutviklingen medfører ulikt informasjonsbehov. Er møtearenaen og konteksten skolebasert vurdering, kvalitetsvurdering og kvalitetsmelding, eller skolebasert kvalitetsutvikling, f.eks. med lærende utviklingsmøter? Brukes datainformasjon før, under eller etter utviklingsmøtet (Roald 2012).
- Hvilken *fase* man er i påvirker behovet for datainformasjon, både fasen i kvalitetsarbeidet og mer spesifikt fasen i analysearbeidet. I utgangspunktet er behovet for et bredt datagrunnlag større (selv om skolen starter med egne mål), og etter hvert som skolen sirkler seg inn mot mer treffsikre tiltak, blir behovet mer spesifikt.

Det lokale nivåets behov

Skole- og eiernivå har et velkjent og dokumentert behov for et nyansert og bredt datagrunnlag. Skoleeier har det overordnede ansvaret for kvalitetsutvikling i alle sine skoler (Lillejord m.fl. 2021). Det er likevel underbelyst de mange konkrete måtene skoleeiere bruker data på, både i kraft av seg

selv og i det omfattende samarbeidet med skolene. Skolene og skoleeierne er dessuten ulikt sammensatt, bl.a. med hensyn til størrelse, analysekompetanse og tradisjon for medvirkning i arbeidet med datainformert evaluering og samarbeid. Datainformert og skolebasert kvalitetsvurdering er krevende fordi norske skoler har kort tradisjon for dette. Det henger også sammen med at det å stille kritiske spørsmål til egen skoles praksis kan medføre usikkerhet og dermed motstand (Emstad 2014).

Skoleledelsen og skoleeier må bl.a. legge til rette for at skolene blir i stand til å sette av tid til arbeidet med kvalitetsutvikling. I tillegg må de sikre at skoleledelsen får gode muligheter til å arbeide tett på resten av skolen og lede kvalitetsarbeidet. Datainformasjonen må i det minste tilrettelegges og presenteres på måter som er forståelig for de som skal bruke dem. Aller helst på måter som gjør det enklere å bruke dataene til å *relatere* dem til skolens praksis (Lillejord 2021 & Paulsen 2022). Dette krever betydelig investering i analysekompetanse, men også gode digitale skoleverktøy for data, analyse, tiltaksutvikling og oppfølging. Og aller viktigst: Tilgang til rådata og data av høy kvalitet. Presisjonen i dataene er viktig fordi den påvirker treffsikkerheten i arbeidet med kvalitetsutvikling.

Delvis overlappende behov

Selv om behovet for datainformasjon varierer og avhenger av bl.a. analysekompetanse, rolle, formål, fase, situasjon, grad av involvering m.m., har skoleeier og skolene utvilsomt stort behov for *et felles nyansert datagrunnlag*. Som Lillejord m.fl. 2021 påpeker:

«Hvis skoleeier vektlegger andre data enn de skolene selv finner i den skolebaserte vurderingen, er faren stor for at skolene ikke vil prioritere skolebasert vurdering. Da blir det også vanskelig å utvikle kvaliteten på undervisningen, for det er vanskelig å vurdere læring og utvikling uten at også selve læreprosessen vurderes (Dale og Wærness 2003).»

Lokalt grunnlag for informasjon

Det er ingen tvil om at skoleeier og skolen, for å oppfylle sine plikter etter opplæringslova, må behandle en rekke personopplysninger. Dette har også Kunnskapsdepartementet forutsatt i lovforarbeidene. Alle elevopplysninger, bl.a. de som etterspørres i spørreskjemaer som Elevundersøkelsen, Spekter og UngData, er opplysninger som er relevante og nødvendige for at kommunen skal kunne oppfylle sin lovpålagte plikt til å arbeide systematisk for å utvikle kvalitet og sikre et trygt og godt skolemiljø.

Det er skoleeier og skolen som er i best posisjon til å i praksis sikre reell etterlevelse av GDPR på lokalt nivå. Behandlingsansvarlig må kunne ha en realistisk mulighet for å gjøre lokale kartlegginger og vurderinger av om elevopplysninger i datainformasjonen brukes i tråd med personopplysningsloven. Dersom forvaltningshierarkiet har direktoratet på toppen, bør det være felles behandlingsansvar med det lokale nivået for å kunne sikre reell etterlevelse av hvordan elevopplysningene brukes innad i kommunen og på kommunens skoler, i det lokale arbeidet med kvalitetsutvikling. Arbeidet med nye KVS bør vurdere dagens forståelser av forvaltningshierarkiet, og behandle spørsmålet om hvem som er og bør være behandlingsansvarlig for datakilder som er og kommer til å være en viktig del av dataene i KVS.

Det er ikke noe med karakteren av de opplysningene som samles inn i f.eks. Elevundersøkelsen som gjør at rettsgrunnlaget i opplæringslova ikke er tilstrekkelig hjemmel for å samle inn og behandle opplysningene. Og som Personvernemnda nevner i Spekter-saken (PVN-2020-13): Til tross for at elevopplysningene kvalitativt kan bli forskjellig ved digital innsamling sammenlignet med innsamling

via for eksempel observasjoner og elevsamtaler, er dette heller ikke noe som medfører at rettsgrunnlaget til skoleeier ikke anses som tilstrekkelig.

Skolenes og skoleeierens rettslige behandlingsgrunnlag er bredt og robust, og kvalitetsutvikling forutsetter god datatilgang. Da fremstår det som kontraproduktivt at Utdanningsdirektoratet ikke gir skole- og eiernivået effektiv, stabil og god tilgang til kvalitetsdata med tilstrekkelig detaljnivå. Som det framgår av deres nettside, bruker de personvernrisiko som hovedårsak i sin begrunnelse: «Når Utdanningsdirektoratet er behandlingsansvarlig alene kan ikke sektor få utlevert data som kan inneholde indirekte identifiserbare personopplysninger.» Personvernemnda og anerkjente personvernjuristers vurdering er at dette er feil tolkning av forskriftene og at skoleeier *har* rettslig behandlingsgrunnlag for personsensitive elevopplysninger.